

**ANAYASA MAHKEMESİNİN KURULUŞU VE YARGILAMA
USULLERİ HAKKINDA KANUN**

Kanun Numarası : 6216
Kabul Tarihi : 30/3/2011
Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih : 3/4/2011 Sayı : 27894
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 50

BİRİNCİ KISIM
Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amaç ve kapsamı; Anayasa Mahkemesinin yapısı, görevleri, yargılama usulleri, Başkan, başkanvekilleri ve üyelerinin seçimi, disiplin ve özlük işleri ile raportörler, raportör yardımcıları ve personelinin nitelikleri, atanmaları, görev ve sorumlulukları, disiplin ve özlük işlerine ilişkin esasları düzenlemektir.

Tanımlar¹

MADDE 2- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

- a) Başkan: Anayasa Mahkemesi Başkanını,
- b) Başkanlık: Anayasa Mahkemesi Başkanlığını,
- c) Başkanvekili: Bölümlerin başkanlığını yürütmek ve Başkana vekâlet etmek üzere Genel Kurulca dört yıllığına seçilen üyeleri,
- ç) Bölüm: Bir başkanvekilinin başkanlığında altı üyeden oluşan ve ilgili başkanvekili başkanlığında dört üyenin katılımıyla toplanıp bireysel başvurular hakkında karar verme yetkisine sahip olan kurulu,⁽¹⁾
- d) Genel Kurul: Onbeş üyeden oluşan kurulu,⁽¹⁾
- e) İçtüzük: Anayasa Mahkemesi İçtüzüğünü,
- f) Kıdem: Anayasa Mahkemesi üyeliğine seçilme tarihinden itibaren geçen süreyi veya aynı tarihte seçilenlerden yaşça büyük olmayı,
- g) Komisyon: Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesini yapmak üzere oluşturulan kurulları,
- ğ) Mahkeme: Anayasa Mahkemesini,
- h) Üye: Başkan ve başkanvekilleri de dâhil tüm üyeleri,

---

¹ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 209 uncu maddesiyle 2 nci maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinde yer alan “yedi” ibaresi “altı” şeklinde; (d) bendinde yer alan “Onyedi” ibaresi “Onbeş” şeklinde değiştirilmiştir.

1) Yüce Divan: Anayasanın 148 inci maddesinin altıncı ve yedinci fıkralarında belirtilen kişilerin, görevleri ile ilgili suçlarından dolayı yargılamasını yapmakla görevli Mahkeme Genel Kurulunu,
ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Görevler, Yetkiler ve Mahkeme Bütçesi

Mahkemenin görev ve yetkileri²

MADDE 3- (1) Mahkemenin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün veya bunların belirli madde veya hükümlerinin şekil ve esas bakımından, Anayasa değişikliklerinin ise sadece şekil açısından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla açılan iptal davalarına bakmak.⁽²⁾

b) Anayasanın 152 nci maddesine göre mahkemelerce itiraz yoluyla kendisine intikal ettirilen işleri karara bağlamak.

c) Anayasanın 148 inci maddesi uyarınca yapılan bireysel başvuruları karara bağlamak.

ç) **(Değişik: 2/7/2018 - KHK-703/209 md.)** Cumhurbaşkanını, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanını, Cumhurbaşkanı yardımcılarını, bakanları, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay başkan ve üyelerini, başsavcılarını, Cumhuriyet Başsavcivekilini, Hâkimler ve Savcılar Kurulu ve Sayıştay başkan ve üyelerini, Genelkurmay Başkanı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri komutanlarını görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divan sıfatıyla yargılamak.

d) Siyasi partilerin kapatılmasına ve Devlet yardımından yoksun bırakılmasına ilişkin davalar ile ihtar başvuruları ve dağılma durumunun tespiti istemlerini karara bağlamak.

e) Siyasi partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin kanuna uygunluğunun denetimini yapmak veya yaptırmak.

f) Milletvekillerinin yasama dokunulmazlıklarının kaldırılmasına veya milletvekilliklerinin düşmesine ya da Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanların dokunulmazlıklarının kaldırılmasına Türkiye Büyük Millet Meclisince karar verilmesi hâllerinde, ilgili milletvekili veya bir diğer milletvekilinin Anayasa, kanun veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü hükümlerine aykırılık iddiasına dayanan iptal istemlerini karara bağlamak.⁽²⁾

g) Mahkeme üyeleri arasından Anayasa Mahkemesi Başkanı ve başkanvekilleri ile Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ve Başkanvekilini seçmek.

ğ) Anayasada kendisine verilen diğer görevleri yerine getirmek.

---

² 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 209 uncu maddesiyle 3 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "kanun hükmünde kararnamelerin" ibaresi "Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin" şeklinde; (f) bendinde yer alan "milletvekili olmayan" ibaresi "Cumhurbaşkanı yardımcıları ve" şeklinde değiştirilmiştir.

Mahkeme bütçesi

MADDE 4- (1) Mahkeme, merkezi yönetim bütçesi içinde kendi bütçesi ile yönetilir.

(2) Türkiye Büyük Millet Meclisinde bütçe ile ilgili görüşmelerde Mahkeme Genel Sekreteri hazır bulunur.

İçtüzük

MADDE 5- (1) Bu Kanun çerçevesinde;

a) Mahkemenin iç düzeni, işleyişi, teşkilatı, çalışma usulleri, tutulacak defter ve kayıtlar, elektronik ortam da dâhil evrak akış düzeni, arşivlenmesi, Mahkeme kütüphanesi, Genel Sekreterlik ile idari teşkilatı, idari personelin görev ve sorumlulukları,

b) Başkan ve üyeler ile raportörler ve raportör yardımcılarının özlük dosyalarının tutulması, disiplin işleri, izin ve sağlık durumları, giyecekleri kisvelerin şekli ve bunların giyilme zaman ve yerleri,

c) Mahkemenin çalışma, yargılama usul ve esasları, müzakere ve duruşmaların yönetimi ve kayda alınması,

Genel Kurulca kabul edilecek İçtüzükle düzenlenir.

(2) İçtüzük Resmî Gazetede yayımlanır.

İKİNCİ KISIM

Anayasa Mahkemesi Üyeliği

BİRİNCİ BÖLÜM

Üyelerin Nitelikleri, Seçimi ve Atanması

Mahkemenin kuruluşu ve üyelerin seçilme yeterliği³

MADDE 6- (1) Mahkeme onbeş üyeden kurulur.⁽¹⁾

(2) Mahkeme üyeliğine seçilebilmek için aşağıdaki bentlerde sayılan niteliklerden birine sahip olmak gerekir:

a) Yargıtay, Danıştay (...)⁽³⁾ veya Sayıştayda başkan ya da üye olmak.⁽³⁾

b) Mahkemede asgarî beş yıldır raportör olarak görev yapıyor olmak.

c) Kırkbeş yaşını doldurmuş, yükseköğrenim görmüş olması ve hâkimlik mesleğine alınmaya engel bir hâlinin bulunmaması kaydıyla;

1) Yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat veya siyasal bilimler dallarında profesör veya doçent unvanını kazanmış olmak,

2) En az yirmi yıl fiilen serbest avukatlık yapmış olmak,

³ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 209 uncu maddesiyle 6 ncı maddenin birinci fıkrasında yer alan "onycedi" ibaresi "onbeş" şeklinde değiştirilmiş; ikinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi" ibaresi madde metninden çıkarılmış ve (c) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan "dekanı ya da" ibaresinden sonra gelmek üzere "bakan yardımcısı," ibaresi eklenmiştir.

3) En az yirmi yıl kamu hizmetinde fiilen çalışmış üst kademe yöneticileri arasından seçilecek üye için Yükseköğretim Kurulu Başkan veya üyesi ya da bir yükseköğretim kurumunun rektör veya dekanı ya da bakan yardımcısı, müsteşar, müsteşar yardımcısı, büyükelçi veya vali olmak,⁽³⁾

4) Birinci sınıf hâkim ve savcılar için adaylık dâhil en az yirmi yıl çalışmış olmak.

Üyelerin seçimi

MADDE 7- (1) Türkiye Büyük Millet Meclisi; iki üyeyi Sayıştay Genel Kurulunun kendi Başkan ve üyeleri arasından, her boş yer için göstereceği üçer aday içinden, bir üyeyi ise baro başkanlarının serbest avukatlar arasından gösterecekleri üç aday içinden yapacağı gizli oylamayla seçer. Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılacak bu seçimde, her boş üyelik için ilk oylamada üye tam sayısının üçte iki ve ikinci oylamada üye tam sayısının salt çoğunluğu aranır. İkinci oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için üçüncü oylama yapılır; üçüncü oylamada en fazla oy alan aday üye seçilmiş olur. İkinci ve üçüncü tur oylamalarda oyları eşit olan adaylar arasında eşitlik bozulana kadar oylama tekrarlanır.

(2) Cumhurbaşkanı; üç üyeyi Yargıtay, iki üyeyi Danıştay (...) ⁴ genel kurullarınca kendi başkan ve üyeleri arasından her boş yer için gösterecekleri üçer aday içinden; en az ikisi hukuk bilim dallarından olmak üzere üç üyeyi Yükseköğretim Kurulunun yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat ve siyasal bilimler dallarında görev yapan ve kendi üyesi olmayan öğretim üyeleri arasından her boş yer için göstereceği üçer aday içinden; dört üyeyi üst kademe yöneticileri, serbest avukatlar, birinci sınıf hâkim ve savcılar ile en az beş yıl raportörlük yapmış Anayasa Mahkemesi raportörleri arasından seçer.⁽⁴⁾

(3) Yargıtay, Danıştay (...) ⁵ ve Sayıştay genel kurulları ile Yükseköğretim Kurulu ve baro başkanlarınca Mahkeme üyeliğine aday göstermek için yapılacak seçimlerde en fazla oy alan üç kişi aday gösterilmiş sayılır. Bu fıkra uyarınca yapılacak seçimler tek turda yapılır ve her bir üye her boş üyelik için bir adaya oy kullanabilir. Oyları eşit olan adaylar arasında eşitlik bozulana kadar oylama tekrarlanır.⁽⁵⁾⁶

Üye seçilenlere tebligat ve seçilenlerin görevi kabul etmemesi

MADDE 8- (1) Türkiye Büyük Millet Meclisince seçilen üyeler Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca, Cumhurbaşkanı tarafından seçilen üyeler ise Cumhurbaşkanlığınca, Mahkemeye yazıyla bildirilir. Anayasa Mahkemesi Başkanlığı durumu, seçilenlere yazı ile tebliğ eder.

⁴ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 209 uncu maddesiyle bu fıkarda yer alan “, bir üyeyi Askerî Yargıtay, bir üyeyi Askerî Yüksek İdare Mahkemesi” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

⁵ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 209 uncu maddesiyle bu fıkarda yer alan “, Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

⁶ 15/2/2014 tarihli ve 6524 sayılı Kanununun 40 ıncı maddesiyle bu fıkarda yer alan “üç adaya” ibaresi “bir adaya” şeklinde değiştirilmiştir.

(2) Seçilenlerin ad ve soyadları Resmî Gazetede yayımlanır.

(3) Mahkeme üyeliğine seçilenin görevi kabul etmemesi durumunda, bu husus ilgilinin Türkiye Büyük Millet Meclisince seçilmiş olması hâlinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına, Cumhurbaşkanınca seçilmiş olması hâlinde Cumhurbaşkanlığına ve aday gösterilmesi söz konusu ise ilgili kurum ya da kurula Başkan tarafından yazıyla bildirilir.

(4) Bildirimden itibaren 7 nci maddedeki usule göre bir ay içinde yeni üye seçilir. Aday gösterecek kurulların tatilde bulunması hâlinde, bu süre tatilin bitiminden itibaren başlar.

And içme

MADDE 9- (1) Üyeler görevlerine başlamadan önce, Başkanın davet edeceği Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, (...) ⁷ yüksek yargı organları başkan ve başsavcılarını, Adalet Bakanı ve Devlet protokolünde yer alan diğer üst düzey görevliler ile emekli üyelere katılanların, diğer ilgililerin huzurunda ve Anayasa Mahkemesi Başkan ve üyeleri önünde aşağıdaki andı içerirler:⁽⁷⁾

“Türkiye Cumhuriyeti Anayasasını ve temel hak ve özgürlükleri koruyacağıma; görevimi doğruluk, dürüstlük, tarafsızlık ve hakka saygı duygusu içinde, her türlü etki ve kaygıdan uzak olarak Anayasanın dayandığı temel ilkelere uygun hukuk anlayışı içinde, sadece vicdanımın emrine uyarak yerine getireceğime büyük Türk Milleti önünde namusum ve şerefim üzerine and içerim.”

Üyelik süresi ve teminatı

MADDE 10- (1) Mahkeme üyeleri oniki yıl için seçilirler. Bir kimse iki defa üye seçilemez.

(2) Başkan ve üyeler azlolunamaz; kendileri istemedikçe görev süreleri dolmadan veya altmışbeş yaşından önce emekliye sevk edilemezler.

(3) Başkan ve üyelerin görevleri yalnızca Anayasada ve bu Kanunda öngörülen hâllerde sona erer.

Üyelik boşalması ve sona ermesi⁸

MADDE 11- (1) Başkan, bir üyenin görev süresinin dolacağı tarihten iki ay önce, bunun dışında bir boşalma olduğu takdirde ise derhâl, keyfiyeti üyeyi seçmeye ve aday göstermeye yetkili olanlara yazıyla bildirir ve bu tarihten itibaren iki ay içinde 7 nci maddedeki usule göre boşalan üyelik kaynağından seçim yapılır.

(2) Başkan ve üyeler, yazılı olarak emekliliklerini isteyebilecekleri gibi, müddet ve kabule bağlı olmaksızın görevlerinden çekilebilirler; seçildikleri tarihten itibaren oniki yılın

⁷ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 209 uncu maddesiyle bu fıkrada yer alan “Başbakan” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

⁸ 3/11/2022 tarihli ve 7420 sayılı Kanununun 29 uncu maddesiyle bu maddeye ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere fıkralar eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

sonunda görevleri sona erer ve her hâlükârda altmışbeş yaşını doldurunca emekliye ayrılırlar.

(3) **(Ek:3/11/2022-7420/29 md.)** Zorunlu emeklilik yaşından önce görev süresi dolan Başkan veya üyelerden;

a) Yargıtay, Danıştay ve Sayıştay Başkan ve üyeleri arasından seçilenler herhangi bir işleme gerek olmaksızın ve boş kadro şartı aranmaksızın, kalan görev sürelerini tamamlamak üzere geldikleri üyelik görevine geri dönerler, boşalan ilk üye kadrosu kendilerine tahsis olunur.

b) Yükseköğretim kurumlarından seçilenler, talepleri üzerine Yükseköğretim Kurulu tarafından 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 60 ıncı maddesinin (a) fıkrasında yer alan usul ve esaslara göre ayrıldıkları yükseköğretim kurumuna veya uzmanlık alanlarına göre talep ettikleri üç yükseköğretim kurumundan birine atanırlar.

c) Üst kademe yöneticileri, serbest avukatlar, birinci sınıf hâkim ve savcılar ile raportörler arasından seçilenler ve bu fıkranın (b) bendi kapsamında olup öğretim üyeliği kadrosuna atanmak istemediğini görev süresi bitmeden bir ay içinde bildirenler, Sayıştay üyeliği kadrosuna atanırlar. Atama işleminin gerçekleşmesi ile birlikte başka bir işleme gerek kalmaksızın söz konusu kadro kendiliğinden ihdas edilmiş ve Sayıştay Başkanlığının ilgili kadro cetveline eklenmiş sayılır. Bu şekilde ihdas edilmiş sayılan kadrolar herhangi bir şekilde boşalmalarını müteakiben başka bir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş ve ilgili cetveldен çıkarılmış sayılır. Bu fıkra kapsamında ihdas edilmiş sayılan kadrolar 3/12/2010 tarihli ve 6085 sayılı Sayıştay Kanununun 15 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan oranların hesabında dikkate alınmaz.

(4) **(Ek:3/11/2022-7420/29 md.)** Görevi sona eren üyelerin yeni görevlerine atamaları gerçekleşinceye kadar, özlük hakları Mahkeme tarafından karşılanmaya devam olunur.

(5) **(Ek:3/11/2022-7420/29 md.)** Mahkeme üyelerinin Mahkemede geçirdikleri süreler, yeni görevlerinde tâbi oldukları kanun hükümlerine göre hizmetlerinde değerlendirilir.

(6) **(Ek:3/11/2022-7420/29 md.)** Bu madde Anayasanın geçici 18 inci maddesinin altıncı fıkrası uyarınca yaş haddine kadar görevlerine devam etmeleri öngörülen üyelerden yaş haddini doldurmadan kendi isteğiyle üyelikten çekilenler hakkında da uygulanır.

(7) Başkanlık ve üyelik; 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununa göre hâkimlik ve savcılık mesleğinden çıkarılmayı gerektiren bir suçtan dolayı kesin hüküm giyilmesi veya Türk vatandaşlığının kaybedilmesi hâlinde kendiliğinden; görevin sağlık bakımından yerine getirilemeyeceğinin sağlık kurulu raporuyla kesin olarak anlaşılması hâlinde Mahkeme üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararıyla ya da 19 uncu maddeye göre Genel Kurulun kararıyla üyelikten çekilmeye davet edilme cezası verilen üyenin kendiliğinden çekilmesi veya istifa etmiş sayılması hâllerinde sona erer.

(8) **(Mülga: 2/7/2018 - KHK-703/209 md.)**

Başkan, başkanvekilleri ile Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ve Başkanvekilinin seçimi

MADDE 12- (1) Başkan ve başkanvekilleri, Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve Başkanvekili üyeler arasından gizli oyla ve üye tam sayısının salt çoğunluğuyla dört yıl için seçilirler.

(2) Süresi bitenler yeniden seçilebilirler. Seçimler, bu görevlerin sona ereceği tarihten önceki iki ay içerisinde sonuçlandırılır.

(3) Seçimlerle ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir.

Başkanın görev ve yetkileri

MADDE 13- (1) Başkanın görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Genel Kurulun ve gerektiğinde bölümlerin gündemini belirlemek.
- b) Genel Kurula ve Yüce Divana başkanlık etmek; gerekli gördüğü takdirde kendi yerine bu görevleri ifa etmek üzere başkanvekillerinden birini görevlendirmek.
- c) Genel Sekreter ve Genel Sekreter yardımcılarını görevlendirmek ve görevden almak.
- ç) Mahkemeyi temsil etmek.
- d) Mahkeme yönetmeliklerini onaylamak.
- e) Harcamaların Mahkeme bütçesine uygunluğunu denetlemek.
- f) Bölümlerden birinin fiilî ya da hukuki imkânsızlık nedeniyle toplanamaması hâlinde diğer bölümden üye görevlendirmek.
- g) Mahkeme personelinin atamasını yapmak.
- ğ) Mahkemenin verimli ve düzenli çalışmasını sağlamak ve bu amaçla uygun göreceği tedbirleri almak.
- h) Gerekli gördüğü takdirde basına ve kamuoyuna Mahkemeye ilgili bilgi ve demeç vermek veya bu maksatla başkanvekili, üye veya raportör görevlendirmek.

Başkanvekillerinin görev ve yetkileri

MADDE 14- (1) Başkana ait görev ve yetkiler, Başkanlığın boş olması hâlinde kıdemli başkanvekili; Başkanın mazeretli veya izinli olması hâllerinde ise Başkan tarafından belirlenen başkanvekilince yerine getirilir. Başkanvekillerinin de bulunmaması durumunda Mahkemeye en kıdemli üye başkanlık eder.

(2) Başkanvekillerinin görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Bölümlere ve Başkanın gerekli gördüğü hâllerde Genel Kurul ya da Yüce Divana başkanlık etmek.
- b) Başkanı oldukları bölümün gündemini belirlemek.
- c) Bölüm içinden oluşturulacak komisyonlarda üyelerin dönüşümlü olarak görev yapmalarını sağlamak.
- ç) Bu Kanunla verilmiş diğer görevler ile Başkan tarafından tevdi edilen işleri yapmak.

Üyelerin yükümlülükleri

MADDE 15- (1) Üyeler;

a) Hâkimlik mesleğinin vakar ve şerefine uygun hareket etmek zorundadırlar; görevleriyle bağdaşmayan herhangi bir faaliyette bulunamazlar,

b) Geçerli bir mazeretleri olmadıkça otumlara katılırlar,

c) Mahkemede görüşülmekte olan konularda görüş ve düşüncelerini açıklayamazlar,

ç) Oturumun ve oylamanın gizliliğini muhafaza ederler,

d) Oylamalarda çekimser oy kullanamazlar,

e) Görevleri dışında resmî veya özel hiçbir görev alamazlar; davet olundukları ulusal ve uluslararası kongre, konferans ve benzeri bilimsel toplantılara Başkanın izniyle katılabilirler.

(2) Sportif, sosyal ve kültürel amaçlı derneklere yönetim ve denetim kurullarında görev almamak koşuluyla üyelik hâli görev olarak nitelendirilemez.

İKİNCİ BÖLÜM

Disiplin İşlemleri ile Suç ve Cezalara İlişkin Hükümler

Başkan ve üyeler hakkında inceleme ve soruşturma

MADDE 16- (1) Başkan ve üyelerin görevlerinden doğan veya görevleri sırasında işledikleri iddia edilen suçları, kişisel suçları ve disiplin eylemleri için soruşturma açılması Genel Kurulun kararına bağlıdır. Ancak, ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hâllerinde, soruşturma genel hükümlere göre yürütülür.

(2) Başkan, müstear adla yapılan veya yapıldığı anlaşılan imzasız, adressiz yahut belli bir olayı ve nedeni içermeyen, delilleri ve dayanakları gösterilmeyen ihbar ve şikâyetleri işleme koymaz. Ancak, bu ihbar ve şikâyetlerin somut delillere dayanması durumunda konu hakkında gerekli inceleme ve araştırma yapılır.

(3) Başkan gereken hâllerde, işi Genel Kurula götürmeden önce üyelerden birine ön inceleme yaptırabilir. Soruşturma açılmasına yer olup olmadığının belirlenmesi için gerekli incelemeyi yapmak üzere görevlendirilen üye, incelemesini tamamladıktan sonra, durumu bir raporla Başkana bildirir.

(4) Konu, Başkan tarafından gündeme alınarak Genel Kurulda görüşülür. Hakkında işlem yapılan üye görüşmeye katılamaz. Genel Kurulca, soruşturma açılmasına yer olmadığına karar verildiği takdirde, karar ilgili üye ile ihbar ve şikâyette bulunanlara tebliğ edilir.

(5) Soruşturma açılmasına karar verildiği takdirde, Genel Kurul, üyeler arasından üç kişiyi Soruşturma Kurulunu oluşturmak üzere seçer. Kıdemli üye Soruşturma Kuruluna başkanlık eder. Soruşturma Kurulu, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Cumhuriyet savcısına tanıdığı bütün yetkilere sahiptir. Kurulun soruşturma ile ilgili yapılmasını istediği işlemler, mahallinde yetkili adli makamlar tarafından derhâl yerine getirilir.

(6) Ön inceleme yaptırılmasına, Soruşturma Kurulu üyelerinin seçilmesine, soruşturmanın yapılmasına ve gereken diğer kararların verilmesine dair esaslar İçtüzükle düzenlenir.

(7) Başkanın yukarıda yazılı hâl ve hareketlerinin görülmesi veya öğrenilmesi hâlinde, Başkan tarafından yapılması gereken işlemler kıdemli başkanvekilince yürütülür.

Adli soruşturma ve kovuşturma⁹

MADDE 17- (1) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren kişisel suçlarla ilgili suçüstü hâli istisna olmak üzere, görevlerinden doğan veya görevleri sırasında işledikleri iddia edilen suçları ve kişisel suçları nedeniyle Başkan ve üyeler hakkında koruma tedbirlerine ancak bu madde hükümlerine göre karar verilebilir.

(2) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren kişisel suçlarla ilgili suçüstü hâllerinde soruşturma genel hükümlere göre yürütülür. İddianame hazırlanması hâlinde kovuşturma Yargıtay ilgili ceza dairesince yapılır.⁽⁸⁾

(3) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren kişisel suçlarla ilgili suçüstü hâli dışındaki görevden doğan veya görev sırasında işlendiği iddia edilen suçlar ile kişisel suçlarda Soruşturma Kurulu, soruşturma sırasında 5271 sayılı Kanunda ve diğer kanunlarda yer alan koruma tedbirlerinin alınması talebinde bulunursa, Genel Kurulca bu konuda karar verir.

(4) Soruşturma Kurulu soruşturmayı tamamladıktan sonra kamu davasının açılmasına gerek görmezse kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verir. Kurul, kamu davası açılmasını gerekli görürse düzenleyeceği iddianameyi ve dosyayı görevleriyle ilgili suçlarda Yüce Divan sıfatıyla yargılama yapmak üzere Anayasa Mahkemesine, kişisel suçlarda ise Yargıtay ilgili ceza dairesine tevdi olunmak üzere Başkanlığa gönderir. Soruşturma Kurulunun vereceği kararlar şüpheliye ve varsa şikâyetçiye tebliğ olunur.⁽⁸⁾

Disiplin soruşturması işlemleri

MADDE 18- (1) Başkan ve üyelerin hâkimlik mesleğinin vakar ve şerefi ile bağdaşmayan veya hizmetin aksamasına yol açan hâl ve hareketlerinden dolayı haklarında 16 ncı maddede belirlenen kurallar çerçevesinde disiplin soruşturması yapılır. Genel Kurul, eldeki bilgi ve deliller ile isnat olunan hâl ve hareketin niteliğine göre disiplin soruşturması yapılmasına yer olup olmadığına karar verir.

(2) Ceza soruşturma ve kovuşturmaları, disiplin işlemlerinin ayrıca yapılmasına ve uygulanmasına engel olmaz. Disiplin soruşturmasını gerektiren eylemlerin öğrenilmesinden itibaren bir yıl geçmiş olması hâlinde disiplin soruşturması açılamaz. Disiplin cezasını gerektiren eylemin işlendiği tarihten itibaren beş yıl geçmiş olması hâlinde disiplin cezası verilemez. Disiplin cezasını gerektiren eylem, aynı zamanda bir suç teşkil eder, bu suç için kanunda daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörülmüş olur ve ceza soruşturması veya kovuşturması da açılır ise, bu fıkrada belirtilen süre yerine zamanaşımı süreleri uygulanır. Genel Kurulca kovuşturma sonucunun beklenmesine karar verilenler hakkında ise, kovuşturmayı yürüten mahkeme kararının kesinleşmesinden itibaren bir yıl geçmekle ceza

---

⁹ 2/1/2017 tarihli ve 680 sayılı KHK'nin 15 inci maddesiyle, bu maddenin ikinci fıkrasında yer alan "Yargıtay Ceza Genel Kurulunca" ibaresi "Yargıtay ilgili ceza dairesince" şeklinde ve aynı maddenin dördüncü fıkrasında yer alan "Yargıtay Ceza Genel Kuruluna" ibaresi "Yargıtay ilgili ceza dairesine" şeklinde değiştirilmiş, daha sonra bu hüküm 1/2/2018 tarihli ve 7072 sayılı Kanununun 14 üncü maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

verme yetkisi zamanaşımına uğrar.

(3) Genel Kurul disiplin soruşturması açılmasına karar verirse Soruşturma Kurulu, konu ile ilgili bilgileri toplar ve sübut delillerini tespit eder, lüzum gördükleri kimseleri yeminle dinler, isnat olunan hâl ve hareketi bildirerek ilgiliyi onbeş günden az olmamak üzere tanınacak süre içinde savunmasını yapmaya davet eder. İlgili, savunmasının istendiği andan itibaren, soruşturma evrakını incelemeye yetkilidir.

(4) Kamu idareleri, kamu görevlileri, diğer gerçek ve bankalar dâhil tüzel kişiler, Soruşturma Kurulunun sorularına cevap vermek ve soruşturmaya ilgili taleplerini yerine getirmek zorundadırlar.

(5) Soruşturma Kurulu inceleme neticesinde, elde ettiği bilgi ve delilleri gösteren ve bunlara göre disiplin cezası verilmesine yer olup olmadığı hakkındaki kanaatlerini içeren bir rapor hazırlayarak rapor ve eklerini Genel Kurula iletmek üzere Başkanlığa sunar.

(6) Başkan, soruşturma sonucunu ilgiliye yazılı olarak bildirir ve ilgiliyi beş günden az olmamak üzere tayin edeceği süre içinde Genel Kurul huzurunda sözlü ya da yazılı savunmasını vermeye davet eder.

(7) Genel Kurul, yapılan disiplin soruşturmasının sonucuna göre, gerekirse soruşturmanın genişletilmesine, isnat olunan hâl ve hareketi sabit görmezse dosyanın işleminden kaldırılmasına, sabit görmesi hâlinde ise eylemine uyan disiplin cezasına karar verir.

Disiplin cezaları ve yerine getirilmesi

MADDE 19- (1) Başkan ve üyelerin, asli görevleri dışında resmî veya özel bir görev almaları ya da yaptıkları yeminle veya üyeliğin vakar ve şerefi ile bağdaşmayan, hizmetin aksamasına yol açan hâl ve hareketlerinin sabit görülmesi hâlinde, eylemin niteliğine göre, uyarma, kınama ya da üyelikten çekilmeye davet edilme cezalarından birisine karar verilir.

(2) Üyelikten çekilmeye davet edilme cezasına karar verilebilmesi için Genel Kurulun üçte iki oy çokluğu aranır.

(3) Disiplin cezasına ilişkin Genel Kurul kararına karşı ilgili, kararın kendisine tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde Genel Kurula yeniden inceleme başvurusunda bulunabilir. Genel Kurulca yapılacak yeniden inceleme sonucunda verilen karar kesindir. Genel Kurul kararı Başkan tarafından ilgiliye tebliğ edilir ve yerine getirilir.

(4) Hakkında üyelikten çekilmeye davet cezası verilen üye, tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde buna uymazsa istifa etmiş sayılır ve bu süre içinde izinli kabul edilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Teşkilat Yapısı

BİRİNCİ BÖLÜM

Mahkeme Teşkilatı

Teşkilat

MADDE 20- (1) Anayasa Mahkemesi teşkilatı; Başkanlık, Genel Kurul, bölümler,

komisyonlar, Genel Sekreterlik ve idari birimlerden oluşur.

Genel Kurul

MADDE 21- (1) Genel Kurul, Mahkemenin onbeş üyesinden oluşur. Genel Kurul, Başkanın veya belirleyeceği başkanvekilinin başkanlığında en az on üye ile toplanır.¹⁰

(2) Genel Kurulun görevleri şunlardır:

- a) İptal ve itiraz davaları ile Yüce Divan sıfatıyla yürütülecek yargılamalara bakmak.
- b) Siyasi partilere ilişkin mali denetim yapmak, dava ve başvuruları karara bağlamak.
- c) İçtüzüğü kabul etmek veya değiştirmek.
- ç) Başkan ve başkanvekilleri ile Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ve Başkanvekilini seçmek.
- d) Bölümler arasındaki iş bölümünü yapmak, bölümlerden birinin yıl içinde gelen işleri normal çalışmayla karşılanamayacak şekilde artmış ve bölümler arasında iş bakımından bir dengesizlik meydana gelmişse takvim yılı başında toplanıp bir kısım işleri diğer bölüme vermek.
- e) Bölümler arasında meydana gelen iş bölümü uyuşmazlıklarını kesin karara bağlamak, fiilî veya hukuki imkânsızlık nedeniyle bir bölümün görevine giren işe bakamaması hâlinde diğer bölümü görevlendirmek.
- f) Üyeler hakkında disiplin ve ceza soruşturması açılmasına, soruşturma ve kovuşturma tedbirlerine ve gerektiğinde disiplin cezası verilmesine ya da üyeliğin sona erdirilmesine karar vermek.
- g) İtirazları incelemek.

Bölümler ve komisyonlar

MADDE 22- (1) Mahkemede, bireysel başvuruları karara bağlamak üzere bir başkanvekili başkanlığında altışar üyesi olan iki bölüm bulunur. Bölümler, bir başkanvekilinin başkanlığında dört üyenin katılımıyla toplanır.¹¹

(2) Bölüm ve komisyonların oluşumu ve iş bölümü ile ilgili hususlar İçtüzükle düzenlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Genel Sekreterlik, Raportörler ve Raportör Yardımcıları

Genel Sekreter ve Genel Sekreter yardımcılarının görevleri

MADDE 23- (1) Başkanlığa bağlı olarak Genel Sekreterlik birimi kurulur. Genel Sekreterliğe bağlı birimlerin çalışma esasları yönetmelikle düzenlenir.

(2) Genel Sekreter, Başkan tarafından raportörler arasından görevlendirilir. Genel Sekreterin görevde olmaması durumunda, yerine Genel Sekreterin belirleyeceği Genel Sekreter yardımcısı vekâlet eder.

(3) Genel Sekreter, Başkanın gözetim ve denetimi altında;

- a) Başvuruların kayıt ve sevk edilmesi,

---

¹⁰ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 209 uncu maddesiyle bu fıkrada yer alan “onyedi” ibaresi “onbeş” şeklinde ve “oniki” ibaresi “on” şeklinde değiştirilmiştir.

- b) Genel Kurul ve bölüm toplantılarıyla ilgili idari işlerin yürütülmesi,
  - c) Kararların ve raporların otomasyonunun sağlanması ve arşivlenmesi,
  - ç) Mahkemenin yazışmalarının yapılması,
  - d) Mahkeme kararlarının uygulanmasının takip edilmesi ve bu konuda Genel Kurula bilgi verilmesi,
  - e) Bütçenin harcanması ve bu konuda Başkana bilgi verilmesi,
  - f) Mahkemenin kurumsal, bilimsel, idari, mali ve teknik işlerinin yürütülmesi,
  - g) Protokol işlerinin düzenlenmesi,
  - ğ) Personelin sevk ve idaresinin sağlanması,
  - h) Kanun, İçtüzük ve yönetmelik hükümleri çerçevesinde Başkan tarafından verilen diğer işlerin yapılması,
- konularında görevli ve yetkilidir.
- (4) Başkan tarafından raportörler arasından üç Genel Sekreter yardımcısı görevlendirilir. Genel Sekreter yardımcılarının görevleri ve aralarındaki iş bölümü ile ilgili hususlar yönetmelikle düzenlenir.

Raportörler

MADDE 24- (1) Mahkemede, yargısal ve idari çalışmalara yardımcı olmak üzere yeteri kadar raportör görevlendirilir ya da atanır.

(2) Mahkemede raportör olabilmek için aşağıdaki şartlardan birini taşımak gerekir:

a) Mesleklerinde en az beş yıl başarıyla çalışmış adli veya idari hâkim ya da savcı veya Sayıştay denetçisi, başdenetçisi ya da uzman denetçisi olmak.

b) Yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat veya siyasal bilimler dallarında doçent, yardımcı doçent ya da doktorasını tamamlamış araştırma görevlisi olmak.

c) Adaylık süresi hariç, en az beş yıl başarıyla çalışmış raportör yardımcısı olmak.

(3) Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından en az (C) düzeyinde belge almış olmak ve lisansüstü çalışmalar yapmış olmak, raportörlüğe görevlendirmede ve atanmada tercih nedenidir.

(4) Raportörler, idari yönden Başkana bağlı olup, görevlerini hâkimlik teminatına uygun olarak yerine getirirler.

Raportörlerin görevlendirilmesi, özlük hakları, disiplin ve ceza işleri

MADDE 25- (1) Raportör olarak çalışmak isteyenler bu konudaki isteklerini yazılı olarak Başkanlığa iletirler.

(2) Raportörler Başkanın uygun görmesi üzerine bağlı oldukları kurum tarafından görevlendirilirler.

(3) Bu Kanunda hüküm bulunan hâller dışında, görevlendirilen raportörlerin özlük işlerinde, mensup oldukları mesleklere ait hükümler uygulanır ve raportör olarak Mahkemede

---

¹¹ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 209 uncu maddesiyle bu fıkrada yer alan “yedışer” ibaresi “altışar” şeklinde değiştirilmiştir.

geçirdikleri süreler mesleklerinde geçmiş sayılır. Yükselme ve kademe ilerlemelerinde Başkan tarafından verilecek yazılı bilgi esas alınır.

(4) Mahkemenin kadrolarına atanan raportörlerin yükselme süreleri iki yıldır.

(5) Görevlendirilenler de dâhil raportörlerin aylıkları ve diğer mali hakları Mahkeme bütçesinden ödenir.

(6) Görevlendirilen raportörlerin kanunî izin haklarına ve sağlık işlerine ilişkin işlemler Başkanlıkça yürütülür ve özlük dosyalarına işlenmek üzere kurumlarına bildirilir.

(7) 24 üncü maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine göre görevlendirilen raportörlerin görevlerinden ayrılmalarında, görevlendirmelerinde izlenen yöntem uygulanır. Görevlerinden ayrılmalarından sonra tabi oldukları kanunlara göre yapılacak atamalarda, sahip buldukları derece ve kıdem, Mahkemede çalışmaları ile kendi istekleri dikkate alınır.

(8) 24 üncü maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine göre görevlendirilen raportörler, talepte bulunmaları ve Başkanlıkça uygun görülmesi hâlinde Mahkeme raportörü olarak atanırlar. Bu şekilde ataması yapılan raportörlerin önceki kurumlarıyla ilişkileri kesilir.

(9) Mahkemenin raportörlük kadrolarına atananlar, emeklilik hakları ile teminatları bakımından kıdem, sınıf ve derecelerindeki birinci sınıf, birinci sınıfa ayrılmış, ikinci sınıf ve üçüncü sınıf hâkim ve savcılar hakkındaki hükümlere tabidir. Ek göstergelere ilişkin olarak birinci sınıfa ayrılmış hâkim ve savcılar için aranan “Yargıtay ve Danıştay üyeliklerine seçilme hakkını kaybetmemiş olmak” şartı, atanan raportörler için “birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemek” şeklinde uygulanır.

(10) Mahkemeye atanan raportörlerin aylık, ödenek, mali, sosyal ve emeklilik hakları, adli suçlarıyla ilgili soruşturma ve kovuşturma işlemleri ile diğer haklarına ilişkin bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde, 2802 sayılı Kanunun ilgili hükümleri uygulanır.

(11) 24 üncü maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine göre görevlendirilen raportörlerin görevlerinden doğan veya görevleri sırasında işledikleri suçlar ve kişisel suçları ile disiplin eylemlerinden dolayı Başkanın bildirmesi üzerine; bağlı buldukları kurumlarca kendileriyle ilgili mevzuat hükümleri uyarınca işlem yapılır.

Raportörlerin görevleri

MADDE 26- (1) Raportörler, Başkan tarafından kendilerine verilen dosyaların ilk ve esas inceleme raporlarını hazırlar ve toplantılara katılırlar; bireysel başvurularla ilgili olarak Kanunda ve İçtüzükte belirtilen görevleri ifa ederler.

(2) Başkan tarafından gerektiğinde raportörlere tanık veya uzman dinleme ve benzeri görevler verilebilir.

(3) Raportörler Başkan tarafından komisyonlarda görevlendirilebilirler.

(4) Raportörler Başkanın izin vermesi koşuluyla üniversitelerde, Türkiye Adalet Akademisinde ve benzeri kurum ve kuruluşlarda ders, kurs ve konferans verebilirler.

(5) Kanun, İçtüzük, yönetmelik ya da Başkan tarafından verilen diğer görevleri yaparlar.

Raportör yardımcıları ve adayları

MADDE 27- (1) Mahkemede, yargısal ve idari çalışmalara yardımcı olmak üzere yeteri kadar raportör yardımcısı atanır.

(2) Hukuk, siyasal bilgiler, iktisat, işletme, iktisadî ve idari bilimler alanlarında en az dört yıllık yükseköğrenim yapmış veya bunlara denkliği kabul edilmiş yabancı öğretim kurumlarından mezun olanlar ya da yabancı bir hukuk fakültesini bitirip de Türkiye'deki hukuk fakülteleri programlarına göre eksik kalan derslerden sınava girip başarı belgesi almış bulunanlar arasından açılacak giriş sınavını kazananlar, Başkan tarafından raportör yardımcılığına aday olarak atanır. Sınava girebilmek için askerlik hizmetini tamamlamış, erteletmiş veya askerlik hizmetinden muaf olmak, giriş sınavının yapıldığı yılın ocak ayının son günü itibarıyla, lisans ve lisansüstü öğrenimini yapmış olanlar için otuz, doktora öğrenimini tamamlamış olanlar için otuzbeş yaşını bitirmemiş olmak, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde belirtilen genel nitelikleri taşımak şarttır.

(3) Giriş sınavı, yazılı sınav ve mülakattan oluşur.

(4) Mülakat adayın;

a) Bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği ve muhakeme gücü,

b) Liyakati, temsil kabiliyeti, davranış ve tepkilerinin mesleğe uygunluğu,

c) Özgüveni, ikna kabiliyeti ve inandırıcılığı,

ç) Genel yetenek ve genel kültürü,

d) Bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı,

yönlerinden değerlendirilerek, ayrı ayrı puan verilmek suretiyle gerçekleştirilir. Adaylar, komisyon tarafından yukarıdaki bentlerde yazılı özelliklerin her biri için yirmişer puan üzerinden değerlendirilir ve verilen puanlar ayrı ayrı tutanağa geçirilir. Bunun dışında mülakat ile ilgili herhangi bir kayıt sistemi kullanılmaz.

(5) Raportör yardımcıları ve raportör yardımcı adayları 657 sayılı Kanundaki genel idare hizmetleri sınıfına dâhil olup, raportörlük sınıf ve derecelerine dâhil değildirler. Bunlara 657 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

(6) Raportör yardımcılarının raportörlüğe atanabilmeleri için adaylık süresi hariç olmak üzere bu görevde fiilen en az beş yıl çalışmış olmaları, hazırlayacakları meslekî nitelikteki tezin kabul edilmesi şarttır. Bu koşulları taşıyanlar, kadro durumu da gözetilerek Genel Sekreterin teklifi ve Başkanın onayı ile raportörlüğe atanabilirler.

(7) Raportör yardımcılığı adaylığına giriş sınavı usul ve esasları, adaylık eğitiminin şekli ve şartları, adaylık süresi sonunda yapılacak sınavın usul ve esasları, raportör yardımcılarının hazırlayacakları tezlerin şekil ve kapsamı ile diğer hususlar yönetmelikle düzenlenir.

Yüksek Disiplin Kurulu

MADDE 28- (1) Başkan, başkanvekilleri, üyeler ve 24 üncü maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde sayılanlar hariç olmak üzere, Mahkemede istihdam edilen personelin disiplin işleri Yüksek Disiplin Kurulu tarafından yürütülür.

(2) Kurul, Genel Sekreterin önerisi ve Başkanın onayı ile belirlenen üç raportörden oluşur. Bunlardan kıdemli olan raportör Kurula başkanlık eder.

(3) Disiplin cezasını gerektiren hâller ve verilecek cezalar konusunda 657 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır. Kurulun çalışma usul ve esasları ile

sair hususlar yönetmelikle düzenlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Hizmet Birimleri

Hizmet birimleri

MADDE 29- (1) Mahkemenin hizmet birimleri şunlardır:

- a) Yazı İşleri Müdürlüğü
- b) İdarî ve Mali İşler Müdürlüğü
- c) Personel Müdürlüğü
- ç) Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü
- d) Dış İlişkiler Müdürlüğü
- e) Strateji Geliştirme Müdürlüğü
- f) Teknik Hizmetler Müdürlüğü
- g) Özel Kalem Müdürlüğü
- ğ) Basın Müşavirliği

(2) İhtiyaç hâlinde Başkanın önerisi, Genel Kurulun kararı ile yeni birimler oluşturulabilir.

(3) Hizmet birimlerinin görev ve sorumlulukları yönetmelikte gösterilir.

Mahkeme personeli ve atanması

MADDE 30- (1) Mahkeme görevlerini yerine getirirken hukuki, idari ve mali alanlarda çalışmak üzere yeterli sayıda personel istihdam eder. Bu personel hakkında 657 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

(2) Personelin ataması Genel Sekreterin önerisi üzerine Başkan tarafından yapılır.

Geçici görevlendirme

MADDE 31- (1) Mahkemenin Anayasa ve bu Kanunda verilen görevlerini yerine getirirken ihtiyaç görülmesi hâlinde; hâkim, savcı ve Sayıştay denetçileri ile kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlardan memur ve diğer kamu görevlisi statüsünde olanlar aylık, ödenek, her türlü zam, tazminatlar ile diğer mali ve sosyal hak ve yardımlar kurumlarınca ödenmek kaydıyla Mahkemede geçici olarak görevlendirilebilir. Bu hüküm çerçevesince yapılacak görevlendirmelerde kamu görevlisinin muvafakati aranır. Bu şekilde yapılan görevlendirmenin süresi bir yılı geçemez. Ancak ihtiyaç hâlinde bu süre altı aylık dönemler hâlinde uzatılabilir.

(2) Başkanın bu kapsamdaki görevlendirme talebi ilgili kurum ve kurullarca on gün içinde kanuni bir engeli olmaması hâlinde yerine getirilir. Geçici görev süresi ilgililerin terfi ve emekliliklerinde kurumlarınca hesaba katılarak özlük hakları devam ettirilir.

(3) Geçici görev süresince yükselme ve kademe ilerlemelerine esas olmak üzere Başkan, ilgili kurum ve kurullara yazılı bilgi verir.

(4) Geçici olarak görevlendirilenlerin kendi kurumlarında aldıkları net aylıkları ile hâkim, savcı ve Sayıştay meslek mensupları arasından görevlendirilenler için raportörlerin; memurlar ve diğer kamu görevlileri için Mahkemede görev yapmakta olan emsali memurların

almakta oldukları aylıklar ve diğ er  demeler arasındaki fark ayrıca ödenir. Bu fıkraya göre yapılacak  demeler hakkında aylıklara ilişkin hükümler uygulanır ve damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tabi tutulmaz, her ne şekilde olursa olsun başka bir ödemenin hesaplanmasında dikkate alınmaz.

Sözleşmeli personel

MADDE 32- (1) Mahkeme Başkanlığında; 657 sayılı Kanun ve diğ er kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlerine bağlı olmaksızın, kadroları karşılık gösterilmek suretiyle, sözleşmeli olarak basın müşaviri ve mütercim çalıştırılabilir.

(2) Bu suretle alıştırılacakların sözleşme usul ve esasları ile ödenecek brüt sözleşme  creti, birinci derecedeki raportör yardımcısı için belirlenen brüt ortalama aylıkları geçmemek üzere Başkanlıkça tespit edilir.

Hizmet satın alma

MADDE 33- (1) Başkan, Mahkemenin ihtiyaç duyduğu alanlarda projelerin hazırlanması, gerçekleştirilmesi, işletilmesi ve işlerliği için şart olan zaruri ve istisnai h llere münhasır olmak üzere özel bir meslek bilgisi ve ihtisasını gerektiren işlerde hizmet alımı yoluyla yerli ve yabancı uzman çalıştırmaya yetkilidir.

İdarî personelin Adalet Bakanlığı kadrolarına atanması

MADDE 34- (1) 27 nci maddenin birinci fıkrasına göre atananlar hariç, Mahkemenin hizmet birimlerinde çalışan 657 sayılı Kanuna tabi personel, Genel Sekreterin teklifi ve Başkanın uygun görmesi üzerine, m kteseplerine uygun olarak Adalet Bakanlığınca Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı kadrolarına atanabilirler.

DÖRDÜNCÜ KISIM

İnceleme ve Yargılama Usulleri

BİRİNCİ BÖLÜM

İptal Davası

İptal davası açmaya yetkili olanlar

MADDE 35- (1) Kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün veya bunların belirli madde ya da hükümlerinin Anayasaya aykırılığı iddiasıyla doğrudan doğruya iptal davası açmaya yetkili olanlar şunlardır:¹²

a) Cumhurbaşkanı

b) (**Değişik: 2/7/2018 - KHK-703/209 md.**) Türkiye Büyük Millet Meclisinde en fazla üyeye sahip iki siyasi parti grubundan her biri

c) Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az beşte biri oranındaki üyeleri

(2) (**Değişik: 2/7/2018 - KHK-703/209 md.**) Türkiye Büyük Millet Meclisindeki üye sayılarında eşitlik bulunması halinde, iptal davası açabilecek siyasi parti grupları, son milletvekili genel seçiminde alınan geçerli oy sayısına göre belirlenir.

(3) Anayasa değişikliklerinin ve kanunların şekil bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla iptal davası açmaya Cumhurbaşkanı veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının en az beşte biri oranındaki milletvekilleri yetkilidir.

Şekil bakımından iptal davası ve sınırı

MADDE 36- (1) Şekil bakımından denetim; Anayasa değişikliklerinde teklif çoğunluğuna, oylama çoğunluğuna ve ivedilikle görüşülemeyeceği şartına uyulup uyulmadığı; kanunların ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün son oylamasının öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı; (...) ¹³ hususlarıyla sınırlıdır.⁽¹²⁾

(2) Anayasa değişikliklerine karşı iptal davaları yalnız şekil bakımından aykırılık iddiası ile açılabilir.

(3) Şekil bozukluğuna dayanan iptal davaları Mahkeme tarafından öncelikle incelenerek karara bağlanır.

(4) Şekil bozukluğuna dayanan Anayasaya aykırılık iddiası mahkemeler tarafından ileri sürülemez.

---

¹² 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 209 uncu maddesiyle bu fıkrada yer alan "kanun hükmünde kararnamelerin," ibaresi "Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin," şeklinde değiştirilmiştir.

¹³ Bu fıkranın "...kanun hükmünde kararnamelerin ise yetki kanununda öngörülen süre içinde çıkarılıp çıkarılmadığı ile Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu üyelerinin imzalarının bulunup bulunmadığı ..." bölümü, Anayasa Mahkemesinin 1/3/2012 tarihli ve E.: 2011/59, K.: 2012/34 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

İptal davası açma süresi¹⁴

MADDE 37- (1) Anayasa değişiklikleri ile kanunların şekil yönünden Anayasaya aykırılıkları iddiası ile doğrudan doğruya iptal davası açma hakkı, bunların Resmî Gazetede yayımlanmalarından başlayarak on gün; Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ile Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün veya bunların belli madde ve hükümlerinin şekil ve esas, kanunların ise sadece esas yönlerinden Anayasaya aykırılıkları iddiasıyla doğrudan doğruya iptal davası açma hakkı, bunların Resmî Gazetede yayımlanmalarından başlayarak altmış gün sonra düşer.⁽¹³⁾

İptal davası açılmasında temsil ve uyulması gereken esaslar¹⁵

MADDE 38- (1) Kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün veya bunların belirli madde ya da hükümlerinin Anayasaya aykırılığı iddiasıyla açılacak iptal davası, 35 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde yazılı siyasi parti gruplarının genel kurullarının, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile alacakları karar üzerine açılır.⁽¹⁴⁾

(2) Dava, 35 inci maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde yazılı Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri tarafından açıldığı takdirde dilekçede, kendilerine Mahkemece tebligat yapılmak üzere, iki üyenin adının gösterilmesi gerekir.

(3) İptal davası, Anayasa değişiklikleri ile kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün veya bunların belirli madde ya da hükümlerinin Anayasaya aykırılığı iddiası ile iptalini ihtiva eden dava dilekçesinin Genel Sekreterlikçe, Yazı İşleri Müdürlüğüne havale edildiği tarihte açılmış sayılır. Davayı açanlara Genel Sekreterlikçe başvurunun kayda alındığına dair bir belge verilir.⁽¹⁴⁾

(4) Dava, Türkiye Büyük Millet Meclisinin üye tam sayısının en az beşte biri oranındaki milletvekilleri tarafından açılmakta ise dava dilekçesi ile birlikte davayı açanların sıra numarasıyla ad ve soyadlarının, seçildikleri bölgelerinin ve imzalarının yer alması ve bu dilekçenin imzaları içeren her bir sayfasının o sayfada ad ve soyadları ile imzaları bulunanların milletvekili ve imzalarının da kendilerine ait olduğunun ayrı ayrı Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı veya belirleyeceği görevli tarafından imza ve mühür konulmak suretiyle onaylanmış olarak Genel Sekreterliğe verilmesi zorunludur.

(5) Siyasi parti grupları tarafından açılan davalarda ise grup genel kurulu kararının onaylı örnekleri ile dava dilekçesinde imzası olanların, grup başkanı veya vekili olduklarını belirleyen onaylı belge örneklerinin dava dilekçesi ile birlikte Genel Sekreterliğe verilmesi gerekir.

(6) İptal davalarında, Anayasaya aykırılıkları ileri sürülen hükümlerin Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduğunun ve gerekçelerinin belirtilmiş olması zorunludur.

---

¹⁴ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 209 uncu maddesiyle bu maddede yer alan “kanun hükmünde kararnamelerle” ibaresi “Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ile” şeklinde değiştirilmiştir.

¹⁵ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 209 uncu maddesiyle 38 inci maddenin birinci ve üçüncü fıkralarında yer alan “kanun hükmünde kararnamelerin” ibaresi “Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin” şeklinde değiştirilmiştir.

Eksikliklerin tamamlattırılması ve görüş bildirme

MADDE 39- (1) Mahkemece, dava dilekçesinin, 38 inci maddede gösterilen şartları taşıyıp taşımadığı, kayıt tarihinden itibaren on gün içinde incelenir. Başvuru dilekçesinde eksiklikler varsa kararla saptanarak onbeş günden az olmamak üzere verilecek süre içinde tamamlanması ilgililere tebliğ olunur.

(2) Dava, Türkiye Büyük Millet Meclisinin üye tam sayısının en az beşte biri oranındaki milletvekilleri tarafından açılmışsa, eksikliklerin tamamlanmasına ilişkin tebligat, başvuru dilekçesinde tebligatların yapılacağı belirtilen milletvekillerine, dilekçede bu husus belirtilmemişse dilekçenin en başında ad ve soyadları yazılı olan iki üyeye yapılır.

(3) Birinci fıkrada belirtilen süre içinde eksikliklerin tamamlanmaması hâlinde Genel Kurulca iptal davasının açılmamış sayılmasına karar verilir. Bu karar, ilgililere tebliğ olunur.

(4) İptal davalarında Mahkemece esasın incelenmesine karar verilmesi hâlinde, dava dilekçesi ile ekleri Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, Cumhurbaşkanlığı ile iptal davası açmaya yetkili siyasi parti gruplarına gönderilir. Bu makamlar, iptal davasıyla ilgili yazılı görüşlerini değerlendirilmek üzere Mahkemeye bildirebilirler.¹⁶

İKİNCİ BÖLÜM

İtiraz Yolu

Anayasaya aykırılığın mahkemelerce ileri sürülmesi

MADDE 40- (1) Bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu davada uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa;¹⁷

a) İptali istenen kuralların Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduklarını açıklayan gerekçeli başvuru kararının aslını,

b) Başvuru kararına ilişkin tutanağın onaylı örneğini,

c) Dava dilekçesi, iddianame veya davayı açan belgeler ile dosyanın ilgili bölümlerinin onaylı örneklerini,

dizi listesine bağlayarak Anayasa Mahkemesine gönderir.

(2) Taraflarca ileri sürülen Anayasaya aykırılık iddiası davaya bakan mahkemece ciddi görülmezse bu konudaki talep, gerekçeleri de gösterilmek suretiyle reddedilir. Bu husus esas hükümle birlikte temyiz konusu yapılabilir.

(3) Genel Sekreterlik gelen evrakı kaleme havale eder ve keyfiyeti başvuran mahkemeye bir yazı ile bildirir.

(4) Evrakın kayda girişinden itibaren on gün içinde başvurunun yöntemine uygun olup olmadığı incelenir. Açık bir şekilde dayanaktan yoksun veya yöntemine uygun olmayan itiraz başvuruları, Mahkeme tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedilir.

¹⁶ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 209 uncu maddesiyle bu fıkrada yer alan “Başbakanlık” ibaresi “Cumhurbaşkanlığı” şeklinde değiştirilmiştir.

¹⁷ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 209 uncu maddesiyle bu fıkrada yer alan “kanun hükmünde kararnamenin” ibaresi “Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin” şeklinde değiştirilmiştir.

(5) Anayasa Mahkemesi, işin kendisine noksansız olarak gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını verir ve açıklar. Bu süre içinde karar verilmezse ilgili mahkeme davayı yürürlükteki hükümlere göre sonuçlandırır. Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse mahkeme buna uymak zorundadır.

Başvuruya engel durumlar

MADDE 41- (1) Mahkemenin işin esasına girerek verdiği ret kararının Resmî Gazetede yayımlanmasından itibaren on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla itiraz başvurusu yapılamaz.

(2) İtiraz yoluna başvuran mahkemede itiraz konusu kuralın uygulanacağı başka dava dosyalarının bulunması hâlinde, yapılmış olan itiraz başvurusu bu dosyalar için de bekletici mesele sayılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İptal ve İtiraz Davalarına İlişkin Ortak Hükümler

Anayasaya aykırılığı ileri sürülemeyecek düzenlemeler

MADDE 42- (1) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar aleyhine şekil ve esas bakımından iptal davası açılmaz ve mahkemeler tarafından Anayasaya aykırılık iddiası ileri sürülemez.

(2) Ayrıca;

a) 3 Mart 1340 tarihli ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanununun,

b) 25 Teşrinisani 1341 tarihli ve 671 sayılı Şapka İktisası Hakkında Kanunun,

c) 30 Teşrinisani 1341 tarihli ve 677 sayılı Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddine ve Türbedarlıklar ile Birtakım Unvanların Men ve İlğasına Dair Kanunun,

ç) 17 Şubat 1926 tarihli ve 743 sayılı Türk Kanunu Medenisiyle kabul edilen, evlenme aktinin evlendirme memuru önünde yapılacağına dair medeni nikâh esası ile aynı Kanunun 110 uncu maddesi hükmünün,

d) 20 Mayıs 1928 tarihli ve 1288 sayılı Beynelmilel Erkamın Kabulü Hakkında Kanunun,

e) 1 Teşrinisani 1928 tarihli ve 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanunun,

f) 26 Teşrinisani 1934 tarihli ve 2590 sayılı Efendi, Bey, Paşa gibi Lâkap ve Unvanların Kaldırıldığına Dair Kanunun,

g) 3 Kânunuevvel 1934 tarihli ve 2596 sayılı Bazı Kisvelerin Giyilemeyeceğine Dair Kanunun,

7 Kasım 1982 gününde yürürlükte bulunan hükümlerinin Anayasaya aykırı olduğu iddia edilemez.

Dosya üzerinden inceleme ve gerekçeyle bağı olmama¹⁸

MADDE 43- (1) İptal davaları ve itiraz başvurularında dosya üzerinden inceleme yapılır. Mahkeme ayrıca gerekli gördüğü hâllerde, sözlü açıklamalarda bulunmak üzere ilgilileri ve konu hakkında bilgisi olanları çağırabilir.

(2) Cumhurbaşkanı adına Cumhurbaşkanının tensip edeceği görevli sözlü açıklamada bulunur.

(3) Mahkemenin, kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasaya aykırılığı hususunda ileri sürülen gerekçelere dayanma zorunluluğu yoktur. Mahkeme, taleple bağı kalmak şartıyla başka gerekçeyle de Anayasaya aykırılık kararı verebilir.⁽¹⁷⁾

(4) Başvuru, kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün sadece belirli madde veya hükümleri aleyhine yapılmış olup da, bu madde veya hükümlerin iptali kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün diğer bazı hükümlerinin veya tamamının uygulanamaması sonucunu doğuruyorsa, keyfiyeti gerekçesinde belirtmek şartıyla Mahkeme, uygulama kabiliyeti kalmayan kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün bahis konusu öteki hükümlerinin veya tümünün iptaline karar verebilir.⁽¹⁷⁾

Gündeme alınan dosyaların görüşülmesi

MADDE 44- (1) Mahkemenin müzakereleri gizli olup, Başkanın uygun göreceği teknik araçlarla kaydı yapılır. Bu kayıtların muhafazası ve kullanımına ilişkin esaslar yönetmelikle düzenlenir.

(2) Müzakerelerin düzeni ve yönetimi Başkan veya kendisinin toplantıya katılmaması hâlinde görevlendireceği başkanvekili tarafından sağlanır. Üyelere talep sırasına göre söz verilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bireysel Başvuru

Bireysel başvuru hakkı

MADDE 45- (1) Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.

(2) İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörölmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.

---

¹⁸ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 209 uncu maddesiyle 43 üncü maddenin üçüncü fıkrasında yer alan "kanun hükmünde kararnamelerin" ibaresi "Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin" şeklinde ve dördüncü fıkrasında yer alan "kanun hükmünde kararnamenin" ibareleri "Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin" şeklinde değiştirilmiştir.

(3) Yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı gibi Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvurunun konusu olamaz.

Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar

MADDE 46- (1) Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir.

(2) Kamu tüzel kişileri bireysel başvuru yapamaz. Özel hukuk tüzel kişileri sadece tüzel kişiliğe ait haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilir.

(3) Yalnızca Türk vatandaşlarına tanınan haklarla ilgili olarak yabancılar bireysel başvuru yapamaz.

Bireysel başvuru usulü

MADDE 47- (1) Bireysel başvurular, bu Kanunda ve İçtüzükte belirtilen şartlara uygun olarak doğrudan ya da mahkemeler veya yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılabilir. Başvurunun diğer yollarla kabulüne ilişkin usul ve esaslar İçtüzükle düzenlenir.

(2) Bireysel başvurular harca tabidir.

(3) Başvuru dilekçesinde başvuru ve varsa temsilcisinin kimlik ve adres bilgilerinin, işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle ihlal edildiği ileri sürülen hak ve özgürlüğün ve dayanılan Anayasa hükümlerinin, ihlal gerekçelerinin, başvuru yollarının tüketilmesine ilişkin aşamaların, başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarih ile varsa uğranılan zararın belirtilmesi gerekir. Başvuru dilekçesine, dayanılan deliller ile ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem veya kararların aslı ya da örneğinin ve harcın ödendiğine dair belgenin eklenmesi şarttır.

(4) Başvurucu bir avukat tarafından temsil ediliyorsa, vekâletnamenin sunulması gerekir.

(5) Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler. Mahkeme, öncelikle başvuru ve mazeretinin geçerli görülüp görülmediğini inceleyerek talebi kabul veya reddeder.

(6) Başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde, Mahkeme yazı işleri tarafından eksikliğin giderilmesi için başvuru veya varsa vekiline onbeş günü geçmemek üzere bir süre verilir ve geçerli bir mazereti olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması durumunda başvurunun reddine karar verileceği bildirilir.

Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi

MADDE 48- (1) Bireysel başvuru hakkında kabul edilebilirlik kararı verilebilmesi için 45 ila 47 nci maddelerde öngörülen şartların taşınması gerekir.

(2) Mahkeme, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvuruçunun önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.

(3) Kabul edilebilirlik incelemesi komisyonlarca yapılır. Kabul edilebilirlik şartlarını taşımadığına oy birliği ile karar verilen başvurular hakkında, kabul edilemezlik kararı verilir. Oy birliği sağlanamayan dosyalar bölümlere havale edilir.

(4) Kabul edilemezlik kararları kesindir ve ilgililere tebliğ edilir.

(5) Kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir.

Esas hakkındaki inceleme

MADDE 49- (1) Kabul edilebilirliğine karar verilen bireysel başvuruların esas incelemesi bölümler tarafından yapılır. Başkan iş yükünün bölümler arasında dengeli bir şekilde dağıtılması için gerekli önlemleri alır.

(2) Bireysel başvurunun kabul edilebilirliğine karar verilmesi hâlinde, başvurunun bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilir. Adalet Bakanlığı gerekli gördüğü hâllerde görüşünü yazılı olarak Mahkemeye bildirir.

(3) Komisyonlar ve bölümler bireysel başvuruları incelerken bir temel hakkın ihlal edilip edilmediğine yönelik her türlü araştırma ve incelemeyi yapabilir. Başvuruyla ilgili gerekli görülen bilgi, belge ve deliller ilgililerden istenir.

(4) Mahkeme, incelemesini dosya üzerinden yapmakla birlikte, gerekli görürse duruşma yapılmasına da karar verebilir.

(5) Bölümler, esas inceleme aşamasında, başvuruçunun temel haklarının korunması için zorunlu gördükleri tedbirlere resen veya başvuruçunun talebi üzerine karar verebilir. Tedbire karar verilmesi hâlinde, esas hakkındaki kararın en geç altı ay içinde verilmesi gerekir. Aksi takdirde tedbir kararı kendiliğinden kalkar.

(6) Bölümlerin, bir mahkeme kararına karşı yapılan bireysel başvurulara ilişkin incelemeleri, bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve bu ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağına belirlenmesi ile sınırlıdır. Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.

(7) Bireysel başvuruların incelenmesinde, bu Kanun ve İçtüzükte hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri uygulanır.

(8) Esas hakkında incelemenin usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir.

Kararlar

MADDE 50- (1) Esas inceleme sonunda, başvuruçunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. Ancak yerindelik denetimi yapılamaz, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemez.

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.

(3) Bölümlerin esas hakkındaki kararları gerekçeleriyle birlikte ilgililere ve Adalet Bakanlığına tebliğ edilir ve Mahkemenin internet sayfasında yayımlanır. Bu kararlardan hangilerinin Resmî Gazetede yayımlanacağına ilişkin hususlar İçtüzükte gösterilir.

(4) Komisyonlar arasındaki içtihat farklılıkları, bağlı oldukları bölümler; bölümler arasındaki içtihat farklılıkları ise Genel Kurul tarafından karara bağlanır. Buna ilişkin diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir.

(5) Davadan feragat hâlinde, düşme kararı verilir.

Başvuru hakkının kötüye kullanılması

MADDE 51- (1) Bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığı tespit edilen başvuru aleyhine, yargılama giderlerinin dışında, ayrıca ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasına hükmedilebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Siyasi Parti Kapatma ve Dokunulmazlığın Kaldırılması Davaları

Siyasi parti kapatma davaları

MADDE 52- (1) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından açılan dava üzerine Mahkeme, bir siyasi partinin Anayasanın 69 uncu maddesinde sayılan hâllerden ötürü kapatılmasına veya dava konusu fiillerin ağırlığına göre Devlet yardımından kısmen ya da tamamen yoksun bırakılmasına, toplantıya katılan üyelerin üçte iki oy çokluğuyla karar verebilir.

(2) Siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin davalar, 5271 sayılı Kanunun davanın mahiyetine uygun hükümleri uygulanmak suretiyle dosya üzerinden Genel Kurulca incelenir ve kesin karara bağlanır.

(3) Başkanın görevlendirdiği raportör ilk inceleme raporunu hazırlayarak Başkanlığa sunar. Yapılacak ilk inceleme sonrasında iddianamenin kabulüne karar verilmesi hâlinde, iddianame ve ekleri ilgili siyasi partiye gönderilerek usul ve esasa ilişkin savunmaları alınır. Davalı partinin yazılı savunma vermesi hâlinde, bu savunma Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir. Ayrıca Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısından sonra kapatılması istenen siyasi partinin genel başkanlığının veya tayin edeceği bir vekilin sözlü savunması dinlenir. Hakkında siyasi yasaklılık istenenler iddialarla ilgili savunmalarını yazılı olarak sunabilirler.

(4) Genel Kurul, gerekli gördüğü hâllerde sözlü açıklamalarını dinlemek için ilgilileri ve konu hakkında bilgisi olanları çağırabilir.

(5) Siyasi parti kapatma davası sonucunda verilen karar, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ile ilgili siyasi partiye tebliğ edilir ve Resmî Gazetede yayımlanır.

Siyasi partilere ihtar verilmesi

MADDE 53- (1) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, bir siyasi partinin 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 101 inci maddesi dışında kalan emredici hükümleriyle diğer kanunların siyasi partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırı hareket ettiği iddiasıyla, o parti aleyhine ihtar kararı verilmesi istemiyle Mahkemeye başvurabilir. Mahkemece verilecek süre içinde siyasi partinin savunması alındıktan sonra, aykırılık tespit edilirse aykırılığın giderilmesi için ilgili siyasi parti hakkında ihtar kararı verilir.

(2) Bu karar, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ile ilgili siyasi partiye tebliğ edilir ve Resmî Gazetede yayımlanır.

Dokunulmazlığın kaldırılması veya milletvekilliğinin düşmesi durumlarında iptal talebi

MADDE 54- (1) Yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına veya milletvekilliğinin düşmesine ilişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi kararlarına karşı, ilgili milletvekili, Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakan ya da bir diğer milletvekili, kararın alındığı günden başlayarak yedi gün içinde kararın Anayasaya, kanuna veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğüne aykırılığı iddiasıyla iptali için Mahkemeye başvurabilir. Bu talep onbeş gün içinde kesin olarak karara bağlanır.¹⁹

(2) İptal taleplerinde Mahkeme, ilgilinin ibraz etmesini beklemeksizin gerekli evrakı doğrudan getirtir.

ALTINCI BÖLÜM

Siyasi Partilerin Mali Denetimi

Siyasi partilerin mali denetimi

MADDE 55- (1) Mahkeme siyasi partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin kanuna uygunluğunun denetimi için Sayıştaydan yardım sağlar.

(2) Siyasi partiler, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini haziran ayı sonuna kadar 2820 sayılı Kanuna uygun olarak, Anayasa Mahkemesi Başkanlığına gönderirler. Mahkeme kendisine gönderilmiş olan bu belgeleri incelenmek üzere Sayıştay Başkanlığına gönderir.

(3) Sayıştayca düzenlenen incelemeye ilişkin raporlar karara bağlanmak üzere Mahkemeye gönderilir.

---

¹⁹ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 209 uncu maddesiyle bu fıkrada yer alan "milletvekili veya milletvekili olmayan" ibaresi "milletvekili, Cumhurbaşkanı yardımcısı veya" şeklinde değiştirilmiştir.

Mali denetimde ilk ve esas inceleme

MADDE 56- (1) Siyasi partilerin kesin hesapları üzerindeki inceleme 2820 sayılı Kanun hükümlerine göre yapılır.

(2) Yapılan incelemeye ilişkin raporlar ilgili siyasi partiye gönderilerek en geç iki ay içinde görüşünü bildirmesi istenir.

(3) Mahkeme mali denetim sırasında siyasi partilerin incelemeye ilişkin raporlar hakkındaki görüşlerini de değerlendirir.

(4) Mahkemenin mali denetime ilişkin kararlarının birer örneği ilgili siyasi partiye ve siyasi partinin sicil dosyasına konulmak üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

(5) Mali denetim sonucunda verilen kararlar Resmî Gazetede yayımlanır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Yüce Divan Yargılaması

Duruşma²⁰

MADDE 57- (1) Genel Kurul, Yüce Divan sıfatıyla çalışırken yürürlükteki kanunlara göre duruşma yapar ve hüküm verir.

(2) (**Ek: 2/7/2018 - KHK-703/209 md.**) Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar hakkındaki Yüce Divan yargılamaları üç ay içinde tamamlanır. Yargılama bu süre içinde tamamlanamadığı takdirde, ilave üç aylık süre içinde kesin olarak tamamlanır.

(3) Yüce Divan, 5271 sayılı Kanundaki iddianamenin iadesi sebeplerinden başka esaslı hukuka aykırı hâllerin bulunması hâlinde de iddianamenin veya iddianame yerine geçen belgelerin iadesine karar verebilir.

(4) Yüce Divanda sorgusu yapılmış olan sanığın, sonraki oturumlara gelmemesi ve Yüce Divan tarafından da duruşmada hazır bulunmasına gerek görülmemesi hâllerinde, duruşmadan vâreste tutulma talebi olmasa dahi yokluğunda duruşmaya devam edilerek kamu davası sonuçlandırılabilir. Müdafî her zaman duruşmada hazır bulunabilir.

(5) Duruşma sırasında Başkanın uygun göreceği teknik araçlarla kayıt yapılır. Bu kayda dayanılarak düzenlenen duruşma tutanaklarının her sayfası Başkan ile tutanağı düzenleyenler tarafından imzalanır.

(6) Yüce Divanda savcılık görevini, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcivekili yapar. Yargıtay Cumhuriyet savcılarında görevlendirilenler de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcivekiliyle birlikte duruşmaya katılabilir.

Yeniden inceleme

MADDE 58- (1) Yüce Divan tarafından verilen hükme karşı yeniden inceleme başvurusu, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcivekili, sanık, müdafî, katılan veya vekili tarafından yapılabilir.

---

²⁰ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 209 uncu maddesiyle bu maddenin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere ikinci fıkra eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

(2) Yeniden inceleme başvurusu hükmün açıklanmasından itibaren onbeş gün içinde Yüce Divana bir dilekçe verilmesi suretiyle yapılır. Hüküm, yeniden incelemeye başvurma hakkı olanların yokluğunda açıklanmışsa, süre tebliğ tarihinden başlar.

(3) Yüce Divan yeniden incelemeyi dosya üzerinden yapar. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcivekilinin, sanığın veya katılanın istemi üzerine ya da resen incelemenin duruşma açılarak yapılmasına da karar verilebilir.

(4) İncelemenin duruşma açılarak yapılmasına karar verilmesi hâlinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısına veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcivekiline, sanığa, katılana, müdafî ve vekile duruşma günü tebliğ edilir. Sanık, duruşmada hazır bulunabileceği gibi, kendisini bir müdafî ile de temsil ettirebilir.

(5) Duruşmada Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcivekili, hazır bulunması hâlinde sanık, müdafî, katılan ve vekili iddia ve savunmalarını açıklar; yeniden inceleme başvurusunda bulunan tarafa önce söz verilir. Her hâlde son söz sanığındır.

(6) Yeniden inceleme, yalnızca başvuruda belirtilen hususlarla sınırlı olarak yapılır. Başvurunun yerinde görülmesi hâlinde aynı zamanda başvuru konusu hakkında da karar verilir. Yeniden inceleme başvurusu üzerine verilen kararlar kesindir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Yargılamaya İlişkin Diğer Hususlar

Dava ve işlere katılmaya engel durumlar

MADDE 59- (1) Başkan ve üyeler;

a) Kendilerine ait olan veya kendilerini ilgilendiren dava ve işlere,

b) Aralarında evlilik bağı kalkmış olsa bile eşinin, kan veya akrabalık yönünden üstsoy ve altsoyunun, dördüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan yönünden ve akrabalığı doğuran evlilik bağı kalkmış olsa bile üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) akrabalık yönünden civar hısımlarının veya aralarında evlatlık bağı bulunan kimselerin dava ve işlerine,

c) Dava ve iş sahiplerinin vekili, vasisi veya kayyımı sıfatıyla hareket ettiği dava ve işlere,

ç) Hâkim, savcı, hakem sıfatıyla bakmış veya tanık ya da bilirkişi olarak beyanda bulunmuş olduğu dava ve işlere,

d) İstişarî görüş ve düşüncesini ifade etmiş olduğu dava ve işlere, bakamazlar.

Başkan ve üyelerin reddi

MADDE 60- (1) Başkan ve üyeler tarafsız hareket edemeyecekleri kanısını haklı kılan hâllerin olduğu iddiası ile reddolunabilirler.

(2) Bu takdirde, Genel Kurul ya da bölümlerde ilgili üye katılmaksızın ret konusu hakkında kesin karar verilir.

(3) Ret şahsidir. Genel Kurul ya da bölümlerin toplanmasına mani olacak sayıda üyenin reddine ilişkin talepler dinlenmez.

(4) Ret dilekçesinde, ret sebeplerinin açıkça gösterilmesi ve delillerin birlikte bildirilmesi gereklidir. Bu şartları taşımayan dilekçeler reddolunur. Yemin delil teşkil etmez.

(5) Ret talebinin kötü niyetle yapıldığının anlaşılması ve esas yönünden kabul edilmemesi hâlinde, talepte bulunanların her birine Mahkemece beşyüz Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar disiplin para cezası verilir.

(6) Bu Kanun anlamında disiplin para cezasından maksat, bireysel başvuru hakkını veya ret talebini açıkça kötüye kullandığı tespit edilen başvuru sahipleri aleyhine verilen, verildiği anda kesin olan ve derhâl infazı gereken para cezasıdır. Bu ceza, seçenek yaptırımlara çevrilemez ve adli sicil kayıtlarında yer almaz.

(7) Disiplin para cezası, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Çekinme

MADDE 61- (1) Başkan ve üyelerin 59 uncu ve 60 ıncı maddelerde yazılı sebeplere dayanarak davaya veya işe bakmaktan çekinmeleri hâlinde, Genel Kurul çekinme talebinde bulunan Başkan veya üyenin de iştirakiyle konu hakkında kesin kararını verir. Ancak, çekinme talebinde bulunan üye oylamaya katılamaz.

Bilgi ve belge verme yükümlülüğü ile Devlet sırrı niteliğindeki bilgiler

MADDE 62- (1) Mahkeme, kendisine verilen görevlerin yerine getirilmesi sırasında yasama, yürütme, yargı organları, kamu idareleri, kamu görevlileri, bankalar ile diğer gerçek ve tüzel kişilerle doğrudan yazışmaya, bilgi ve belge istemeye, gerekli gördüğü her türlü belge, kayıt ve işlemi incelemeye, bilgi almak üzere her derece ve sınıftan kamu görevlileri ile ilgilileri çağırma, idare ve diğer tüzel kişilerden temsilci istemeye yetkilidir. Mahkemenin bu taleplerini belirtilen süre içinde yerine getirmeyenler hakkında genel hükümlere göre doğrudan soruşturma yapılır.

(2) Mahkemenin bakmakla görevli olduğu dava ve işlerle ilgili bilgiler, Devlet sırrı olduğu gerekçesiyle Mahkemeye karşı gizli tutulamaz.

(3) Tanıklık konusu bilgilerin Devlet sırrı niteliğini taşıması hâlinde tanık, Mahkeme tarafından stenograf ve zabıt kâtabi dahi olmaksızın dinlenir. Başkan daha sonra bu tanık açıklamalarından sadece bakılmakta olan davanın esasına etkili olan hususları tutanağa geçirir. Açıklanması, Devletin dış ilişkilerine, millî savunmasına ve millî güvenliğine zarar verebilecek, anayasal düzen ve dış ilişkilerde tehlike yaratabilecek nitelikteki bilgiler Devlet sırrı sayılır.

(4) Bu hükümler sözlü açıklamasına başvuru sahipleri ile bilirkişilere de uygulanır.

Araç, gereç ve personelden yararlanma

MADDE 63- (1) Başkan, Yüce Divan, siyasi parti kapatma davaları ve sözlü açıklamalarda duruşmanın gerekli kıldığı durumlarda, Devlet kurum ve kuruluşlarına ait araç, gereç, stenograf ve teknik personelden yararlanmak için istemde bulunabilir. Bu istemler, ilgili makamlarca derhâl yerine getirilir.

Harç istisnası

MADDE 64- (1) Mahkemeye yapılacak bireysel başvurular dışındaki başvurular, alınacak kararlar ve bunlarla ilgili yapılacak işlemler harca tabi değildir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Kararlar

Oylama şekli ve karar nisabı

MADDE 65- (1) Genel Kurul ve bölümler kararlarını katılanların salt çoğunluğuyla alır. Oyların eşitliği hâlinde başkanın bulunduğu tarafın görüşü doğrultusunda karar verilmiş olur.

(2) Anayasa değişikliklerinde iptale, siyasi partilerin kapatılmasına ya da Devlet yardımından yoksun bırakılmasına karar verilebilmesi için toplantıya katılan üyelerin üçte iki oy çokluğu aranır.

(3) Oylamaya en kıdemsiz üyeden başlanır.

Mahkeme kararları

MADDE 66- (1) Mahkeme kararları kesindir. Mahkeme kararları Devletin yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar.

(2) İptal kararları geriye yürümez.

(3) Mahkemece iptaline karar verilen kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü veya bunların belirli madde veya hükümleri, iptal kararının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Mahkeme gerekli gördüğü hâllerde, Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabilir.²¹

(4) Mahkeme, bir kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün tamamını veya bir hükmünü iptal ederken, kanun koyucu gibi hareketle, yeni bir uygulamaya yol açacak biçimde hüküm tesis edemez.⁽²⁰⁾

(5) Mahkeme kararları gerekçeli olarak yazılır. İptal kararları gerekçesi yazılmadan açıklanamaz.

(6) Karar taslaklarının hazırlanması ve görüşülmesine ilişkin esaslar İçtüzükte gösterilir.

(7) Kararlar, inceleme veya yargılamaya katılan başkan ve üyeler tarafından imzalanır. Muhalif kalanlar, kararda muhalefet nedenlerini İçtüzükte belirtilecek süre içinde yazılı olarak teslim ederler. Kararlar ilgililere bu şekliyle tebliğ olunur.

---

²¹ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 209 uncu maddesiyle 66 ncı maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarında yer alan "kanun hükmünde kararname" ibareleri "Cumhurbaşkanlığı kararnamesi" şeklinde değiştirilmiştir.

(8) İptal ve itiraz başvuruları sonucu verilen gerekçeli kararlar Resmî Gazetede hemen yayımlanır.

Yargılamanın yenilenmesi

MADDE 67- (1) Mahkemenin siyasi parti kapatma davalarında veya Yüce Divan sıfatıyla verdiği kararlara karşı yargılamanın yenilenmesi 5271 sayılı Kanun hükümlerine göre istenebilir.

(2) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin, Anayasa Mahkemesinin siyasi parti kapatma veya Yüce Divan sıfatıyla verdiği bir kararının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğine hükmetmesi hâlinde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde Anayasa Mahkemesinden yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunulabilir.

(3) Mahkeme, yargılamanın yenilenmesi istemini esaslı ve kabule değer bulursa, yargılamanın yenilenmesine karar verir. İstem genel hükümlere göre sonuçlandırılır.

BEŞİNCİ KISIM

Mali Hükümler, Personel ve Özlük İşleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Mali, Sosyal ve Diğer Haklar

Mali haklar

MADDE 68- (1) Anayasa Mahkemesi Başkanı, başkanvekilleri, üyeleri, Anayasa Mahkemesi raportörleri, raportör yardımcıları ve raportör yardımcısı adaylarının aylık ve ödenekleriyle diğer mali, sosyal hak ve yardımları bu Kanun hükümlerine tabidir.

Aylık tablosu

MADDE 69- (1) Kıstas aylığı oluşturan her bir ödeme unsurunun;

- a) Anayasa Mahkemesi Başkanına % 100'ü,
- b) Anayasa Mahkemesi başkanvekillerine % 90'ı,
- c) Anayasa Mahkemesi üyelerine % 86'sı,
- ç) Birinci sınıf raportörlere % 79'u,
- d) Birinci sınıfa ayrılmış raportörlere % 65'i,
- e) Birinci derecede bulunan diğer raportörlere % 55'i,
- f) İkinci derecede bulunan raportörlere % 53'ü,
- g) Üçüncü derecede bulunan raportörlere % 51'i,
- ğ) Dördüncü derecede bulunan raportörlere % 49'u,
- h) Beşinci derecede bulunan raportörlere % 47'si,
- ı) Altıncı derecede bulunan raportörlere % 45'i,
- i) Yedinci derecede bulunan raportörlere % 43'ü,

- j) Sekizinci derecede bulunan raportörlere % 41'i,
- k) Birinci derecede bulunan raportör yardımcılara % 65'i,
- l) İkinci derecede bulunan raportör yardımcılara % 56'sı,
- m) Üçüncü derecede bulunan raportör yardımcılara % 54'ü,
- n) Dördüncü derecede bulunan raportör yardımcılara % 52'si,
- o) Beşinci derecede bulunan raportör yardımcılara % 50'si,
- ö) Altıncı derecede bulunan raportör yardımcılara % 47'si,
- p) Yedinci derecede bulunan raportör yardımcılara % 46'sı,
- r) Sekizinci derecede bulunan raportör yardımcılara % 44'ü,
- s) Raportör yardımcısı adaylarına % 37'si,

oranında aylık ödeme yapılır. Bu madde kapsamındaki ödeme unsurları arasında yer alan ikramiyenin hesabında, kıstas aylık içindeki ikramiyenin bir mali yıldaki toplam tutarının onikide biri dikkate alınır.

(2) Dereceleri yükselen Anayasa Mahkemesi raportörleri ve raportör yardımcıları yeni derecelerine ilişkin aylığa, söz konusu yükselmelerinin geçerlilik tarihlerini takip eden ayın onbeşinden itibaren hak kazanırlar.

(3) Birinci sınıf raportörlerin almakta oldukları aylık oranlarına, ödemeye esas olacak olan oran % 83'ü geçmemek üzere, birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemeleri koşuluyla her üç yılda bir, iki puan ilave edilir.

(4) Kıstas aylığı oluşturan ödeme unsurlarından vergiye tabi olmayanlar, bu maddeye göre yapılacak ödemelerde de aynı şekilde vergiye tabi olmaz.

(5) Birinci fıkrada unvanları belirtilenlerden Anayasa Mahkemesi Başkanı, başkanvekilleri, üyeleri ile raportörlere aynı maddeye göre ödenmekte olan brüt aylıklarının % 10'u oranında yargı ödeneği verilir.

(6) Yükseköğretim kurumlarından veya Sayıştaydan gelen raportörlere, aynı derece, kademe ve kıdemdeki hâkim ve savcı raportörlere ödenen aylık ve ödenekler esas alınarak ödeme yapılır.

(7) Bu maddeye göre ödeme yapılanlara; 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında yapılan ödemeler (yabancı dil tazminatı hariç) ile temsil, makam ve yüksek hâkimlik tazminatları ödenmez ve 657 sayılı Kanununun 152 nci maddesi uyarınca ödeme yapılmaz.

(8) Anayasa Mahkemesi Başkan ve üyelerinin ek göstergeleri sırasıyla (9.000) ve (8.000), yüksek hâkimlik tazminat göstergeleri ise (17.000)'dir.

(9) Başkan, başkanvekilleri ve üyelere (40.000) gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda, raportörlere ise (10.000) gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda aylık ek ödenek verilir. Bu ödeneğe hak kazanılmasında ve ödenmesinde 2802 sayılı Kanunun aylıklara ilişkin hükmü uygulanır ve bu ödenek, damga vergisi hariç, herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz.

(10) Bu maddeye göre ödeme yapılanların aylıklarının ödenme zamanı, hangi hâllerde geri alınacağı, sosyal hak ve yardımları ile yardımcılıktan ve açıktan atanmada aylık ve ödeneğe hak kazanmada, bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde, ilgisine göre 2802 sayılı Kanun ile 657 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

(11) Mahkemede görevli 657 sayılı Kanuna tabi personele her ay, (5.000) gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan aylık tutarda ek ödeme yapılır. Ek ödeme tutarı, damga vergisi hariç, herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulamaz. Ek ödeme, her ne şekilde olursa olsun başka bir ödemenin hesaplanmasında dikkate alınmaz.

İzin

MADDE 70- (1) **(Yeniden düzenleme: 27/6/2013-6494/31 md.)** Başkan ve üyelerin, Yüce Divan sıfatıyla bakılan veya Anayasaya göre süreye tabi olan işlerin engellenmemesi kaydıyla kırk günlük yıllık izin hakları vardır.²²

(2) Hastalık ve mazeret izinleri genel hükümlere tabidir. Yıllık ve mazeret izinleri Başkan tarafından verilir.

Sağlık işleri ve tedavi

MADDE 71- (1) Başkan ve üyeler ile bunların emeklileri ve bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerinin sağlık giderleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin tabi olduğu hükümler ve esaslar çerçevesinde Mahkeme bütçesinden ödenir.

Kuruluş günü ve onur belgesi verilmesi

MADDE 72- (1) Her yılın nisan ayının 25 inci günü Mahkemenin kuruluş günüdür. Kuruluş günü törenlerle kutlanır; seminer, konferans ve benzeri etkinlikler tertiplenebilir.

(2) Emekliye ayrılmış olan başkanlar, başkanvekilleri ve üyelere onur belgeleri ve geçmiş hizmetlerinin anısını simgeleyen birer armağan verilir.

(3) Bu amaçla yapılacak tören ve armağanların giderini karşılamak üzere her yıl Mahkeme bütçesine yeterli ödenek konulur. Bu amaçla yapılacak harcamalar 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tabi değildir.

Yabancı ülkelere gönderilme

MADDE 73- (1) Raportörler ve raportör yardımcıları bilgi ve görgülerini artırma, lisansüstü eğitim, bilimsel araştırma ya da karşılıklı iş birliği çerçevesinde yabancı ülke mahkemeleri, üniversiteler veya uluslararası kuruluşlarda çalışmak veya öğrenim görmek üzere Başkanlıkça iki yıla kadar yurt dışında görevlendirilebilirler. Başkanlıkça gerekli görüldüğü takdirde bu süreler bir katına kadar uzatılabilir.

²² 8/8/2011 tarihli ve 650 sayılı KHK'nin 34 üncü maddesiyle, bu fıkrafta yer alan "otuzbeş" ibaresi "kırk" şeklinde değiştirilmiş olup, daha sonra Anayasa Mahkemesi'nin 18/7/2012 tarihli ve E.: 2011/113 K.: 2012/108 sayılı Kararı ile "kırk" ibaresi iptal edilmiş ve İptal Kararı Resmî Gazete'de yayımlandığı 1/1/2013 tarihinden başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmiş, 27/6/2013 tarihli ve 6494 sayılı Kanununun 31 inci maddesiyle yapılan düzenleme ise aynı şekilde metne işlenmiştir.

(2) Bu kapsamda yurt dışında görevlendirilenlerin; mali hakları, yükümlülükleri, mecburî hizmetleri, giderlerinin karşılanması, aylık ve ödeneklerinin transferi konularında Devlet memurlarına ilişkin hükümler uygulanır.

(3) Bu Kanun hükümlerine göre yabancı ülkelere gönderilenlerin derece yükselmeleri, kademe ilerlemeleri, emeklilik, aylık, ödenek ve diğer bütün özlük hakları ile yükümlülükleri devam eder.

Mahkemede staj

MADDE 73/A – (Ek:8/7/2021-7331/26 md.)

(1) Hâkim ve savcı yardımcıları ile avukat stajyerleri, Mahkemede staj yapabilir. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.²³

Kadrolar

MADDE 74- (1) Mahkemeye ait kadroların tespiti, ihdası, kullanımı ve iptali ile kadrolara ilişkin diğer hususlar 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre düzenlenir.

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Anayasa Mahkemesi Başkanlığında; Genel Sekreter Yardımcısı, Yazı İşleri Müdürü, Basın ve Halkla İlişkiler Müdürü, Kararlar Müdürü, Özel Kalem Müdürü, Arşiv Müdürü, Mali İşler Müdürü, Bilgi İşlem Müdürü, İktisat Müdürü, Personel ve Eğitim Müdürü, Yayın İşleri Müdürü, Kütüphane Müdürü, İdarî İşler Müdürü, Müdür, Ayniyat Saymanı ve Sivil Savunma Uzmanı kadro unvanlı görevlerde bulunanların görevleri, bu Kanunun yayımı tarihinde sona erer. Bunlar en geç altı ay içinde Mahkemede ya da Adalet Bakanlığı teşkilatında derece ve kademelerine uygun kadrolara atanırlar. Atama işlemi yapılmıyaya kadar Başkanlıkça durumlarına uygun işlerde görevlendirilebilirler. Bunlar, yeni bir kadroya atanıncaya kadar, eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge ve her türlü zam ve tazminatlar ile diğer mali haklarını almaya devam ederler. Söz konusu personelin, atandıkları yeni kadroların aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer mali haklar toplamı, eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge ve her türlü zam ve tazminatlar ile diğer mali hakları net tutarından az olması hâlinde, aradaki fark, farklılık giderilinceye kadar, atandıkları kadrolarda kaldıkları sürece herhangi bir kesintiye tabi tutulmaksızın tazminat olarak ödenir.

(2) Bu Kanunun yayımı tarihinde Başkanlığa ait kadrolarda bulunanlardan, birinci fıkrada sayılanlar hariç kadro ve görev unvanı değişmeyenler Başkanlığa ait aynı unvanlı kadrolara atanmış sayılırlar.

(3) Bu Kanuna göre yeniden düzenleme ve atamalar yapılmıyaya kadar Mahkemenin değişen veya yeniden kurulan birimlerine verilen görevler daha önce bu görevleri yapmakta olan birimler tarafından yapılmaya devam edilir. Başkanlık, teşkilatını ve kadrolarını en geç altı ay içinde bu Kanuna uygun hâle getirir. Bu çerçevede kadro değişiklikleri 190 sayılı

Kanun Hükümünde Kararnamenin 9 uncu maddesinin son fıkrası hükmü uygulanmaksızın anılan Kanun Hükümünde Kararnamenin hükümlerine göre yürütülür.

(4) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan Başkan ve Başkanvekili, seçildikleri tarihte geçerli olan süreyi tamamlar.

(5) Bu Kanunda öngörülen İçtüzük ve yönetmelik Başkanlıkça en geç altı ay içerisinde hazırlanarak yürürlüğe konulur. İçtüzük ve yönetmelik yürürlüğe girinceye kadar, mevcut İçtüzük ve yönetmeliğin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(6) Mevzuatta 10/11/1983 tarihli ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanuna yapılmış olan atıflar, bu Kanuna aykırı hükümleri hariç, bu Kanuna yapılmış sayılır.

(7) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce gerçekleştirilen tedavi giderleri hakkında bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 2949 sayılı Kanununun 14 üncü maddesi hükümleri esas alınır.

(8) Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler.

GEÇİCİ MADDE 2- (Ek: 2/7/2018 - KHK-703/209 md.)

(1) Birlikte yapılan ilk Cumhurbaşkanı ve milletvekili seçimi sonucunda Cumhurbaşkanı'nın göreve başladığı tarihten önce görev yapmış Bakanlar Kurulu üyeleri, görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divanda yargılanırlar.

(2) Kaldırılan Askerî Yargıtay ve Askerî Yüksek İdare Mahkemesi başkan ve üyeleri, başsavcıları ile Jandarma Genel Komutanı, 27/4/2017 tarihinden önce görevleriyle ilgili işledikleri suçlardan dolayı Yüce Divanda yargılanırlar.

(3) Kaldırılan Askerî Yargıtay ve Askerî Yüksek İdare Mahkemesinden Anayasa Mahkemesi üyeliğine seçilmiş üyelerin herhangi bir sebeple görevleri sona erene kadar üyelikleri devam eder. Bu üyelerin, ordu mensubu olmaktan doğan emeklilikle ilgili bütün hakları saklıdır.

(4) Mahkemenin kanun hükmünde kararnamelere ilişkin görev ve yetkileri devam eder.

Değiştirilen ve yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 75- (1) 10/11/1983 tarihli ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) **(15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)**

(3) **(24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)**

---

²³ 23/6/2022 tarihli ve 7413 sayılı Kanununun 21 inci maddesiyle bu fıkrada yer alan "Hâkim adayları" ibaresi "Hâkim ve savcı yardımcıları" şeklinde değiştirilmiştir.

(4) (23/1/1987 tarihli ve 270 sayılı Yüksek Hâkimlik Tazminatı Hakkında Kanun Hükümünde Kararname ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

(5) (14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

(6) 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükümünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Anayasa Mahkemesi Başkanlığı bölümünde yer alan kadrolar iptal edilerek ilgili cetvelden çıkarılmıştır. Bu Kanuna ekli (I) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükümünde Kararnamenin eki (II) sayılı cetvelin, (2) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek (I) sayılı cetvelin Anayasa Mahkemesi Başkanlığı bölümüne eklenmiş, (5) sayılı listede yer alan kadrolar iptal edilerek 190 sayılı Kanun Hükümünde Kararnamenin eki (II) sayılı cetvelin Anayasa Mahkemesi Başkanlığı bölümünden çıkarılmıştır. Ekli (3) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükümünde Kararnamenin eki (II) sayılı cetvelin Adalet Bakanlığı, (4) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek (II) sayılı cetvelin Sayıştay Başkanlığı bölümüne eklenmiştir.²⁴

(7) (14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

(8) (2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

Yürürlük

MADDE 76- (1) Bu Kanunun;

- a) 45 ila 51 inci maddeleri 23/9/2012 tarihinde,
  - b) Diğer hükümleri yayımı tarihinde,
- yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 77- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

---

²⁴ Bu maddede yer alan kadrolarla ilgili olarak 3/4/2011 tarihli ve 27894 sayılı Resmî Gazete'ye bakınız.

**6216 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN VEYA
ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARININ YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ
TARİHLERİNİ GÖSTERİR TABLO**

Değiştiren Kanunun/ KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	6216 Sayılı Kanunun Değişen veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
KHK/650	70	1/1/2012
Anayasa Mahkemesinin 1/3/2012 tarihli ve E.: 2011/59, K.: 2012/34 sayılı Kararı	36	2/4/2013
Anayasa Mahkemesinin 18/7/2012 tarihli ve E.: 2011/113, K.: 2012/108 sayılı Kararı	70 inci maddenin birinci fıkrasında yer alan "kırk" ibaresi	1/1/2013 tarihinden başlayarak altı ay sonra (1/7/2013)
6494	70 inci maddenin birinci fıkrası	7/7/2013
6524	7	27/2/2014
KHK/680	17	6/1/2017
7072	17	8/3/2018
KHK/703	3, 6 ncı maddenin ikinci fıkrası, 7, 9, 11, 35, 37, 38, 39, 40, 43, 54, 57, 66, GEÇİCİ MADE 2	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)
	2, 6 ncı maddenin birinci fıkrası, 21, 22	Askerî Yargıtay ve Askerî Yüksek İdare Mahkemesinden seçilen her iki üyenin de üyeliklerinin sona erdiği tarihte

7331	73/A	14/7/2021
7413	73/A	1/1/2023
7420	11	1/10/2022 tarihinden itibaren uygulanmak üzere yayımı tarihinde (9/11/2022)